

האם מועיל קרבן אחד לטהרה לאכילת קדשים כמו בכמה לידות

אלא מעתה אכלה דם וילדה וכו'. לעיל (ח.) שנינו במשנה האשה שיש עליה ה' לידות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים והשאר עליה חובה. ובגמרא שם ביארה, שהבאת הקרבן הרי הוא כטבילה, שקרבן ראשון שהביאה לטהרה הוא בא, והרי הוא כטבילה, שאם נטמאת האשה כמה טומאות על ידי טבילה אחת עולה לכולם, ואף בקרבן כן, שעל ידי קרבן אחד נטהרה מטומאתה, ונשאר עליה סתם חובת קרבן. והקשה בשיטה מקובצת (השמטות אות טז) בשם תוספות, שאם כן למה לא תירצה הגמרא כאן שהדרשה של 'יכול אף על הלידה ועל הזיבה כן', אין הכוונה שתביא קרבן אחד בלבד לעיקר החיוב, אלא שתביא קרבן אחד לטהרה בין מטומאת לידה ובין מטומאת זיבה ותאכל בקדשים, אבל ודאי נשאר עליה חובת קרבן על חיוב השני. וכן מבואר בהדרשה בתורת כהנים (תזריע פ"ד ה"א), שבהמשך למשנה לעיל (ח.) מובא דרשה זו, וז"ל 'יכול אף ללידה אף לזיבה תביא קן אחד תלמוד לומר זאת'. והיינו, שגם על לידה וזיבה תביא קרבן אחד לטהרה, אבל ודאי השני נשאר עליה חובה.¹

ותירץ השיטה מקובצת, שהדרשה כאן בגמרא ושל תורת כהנים שתי דרשות הן, שהדרשה כאן לא מיירי כלל על אכילת קדשים אלא על פטור קרבן, שהוא המשך מהרישא שמדובר בפטור קרבן. ולכן שואלת הגמרא שלפוטרה בקרבן אחד על לידה וזיבה, לא צריכים על זה מיעוט של הפסוק. אבל בתורת כהנים הדרשה היא על אכילת קדשים, וצריכים מיעוט שגם לטהרה לא נפטרה בקרבן אחד.²

וכ"כ הח"ח בהגהותיו על הגר"א בתו"כ שם שפי' נמי הדרשה לגבי מחו"כ, וכתב הח"ח דא"כ יש ליישב כן הגמ', ובע"כ ב' דרשות הם.

אבל בשיטה מקובצת בבבא בתרא (קסו. ד"ה האשה) הביא בשם הרא"ש, שכתב שבאמת בלידה וזיבה על ידי קרבן אחד אוכלת בקדשים³, שכמו שמצינו שעל כמה לידות מביאה קרבן אחד ואוכלת בקדשים והשאר עליה חובה, הוא הדין בלידה וזיבה, כיון שהבאת הקרבן הרי הוא כטבילה, שטהורה היא גם לכמה טומאות שונות, כמו כן בהבאת קרבן טהורה היא לשניהם. ואם כן פשוט שאין המיעוט כאן של 'זאת', לומר שאינה טהורה בקרבן אחד בלידה וזיבה, שאין הדין נכון, שגם בלידה וזיבה טהורה היא ואוכלת בזבחים.

ולמעשה מצינו מחלוקת זה ברש"י ותוס' בנדה, דתוס' בנדה כא, א מבואר נמי דלהכשיר בקדשים שייך לפטור בקרבן א' על לידה ועל זיבה, והוא כשיטת הרא"ש, ואילו ברש"י להלן שם (נד, ב) מבואר דאינו עולה לכאן ולכאן, וכמו שדקדק ברש"י שם כא, א, ודוק.

מחלוקת ר"י ורבנן. ובגמ' ביארו דלר"י ולד ראשון גורם, ולרבנן ולד שני. ובח' הגר"א ל' מאלין (ח"ב סי' סא) הקשה דכפשוטו י"ל דנתחדש דהקרבן בא על כולן דמביא קרבן א' על עבירות הרבה, ומהיכ"ת א' גורם יותר משני. ובשלמא לרבנן י"ל דאה"נ זהו כוונת הגמ' דולד שני נמי גורם, דכולם גורמים וממילא מספיק נמי לפטור השלישי שהוא תוך מלאת לשני, וכן משמע בלשון הרמ' (מחו"כ א, ח) דהוי כאילו ילדה תאומים והכל לידה אריכתא. אבל לר"י מהיכ"ת הראשון גורם יותר מהשני.

והגר"מ פ"נשטיין כתב דגם לרבנן מבואר ברש"י דרק השני גורם, דעוד לא הגיע יום מלאת של הראשון, ומבואר א"כ ברש"י דאין החיוב מצד גוף הלידה אלא מצד הלידה ויום מלאת, ואם לא הגיע ליום מלאת מעולם לא נתחייב ולכן רק השני גורם, אבל שיטת ר"י ק' למה רק הראשון גורם.

¹ וכן פירש הראב"ד (שם ד"ה יכול) שדרשת התורה כהנים היא שלא נטהרה מטומאתה בהבאת קרבן אחד על לידה וזיבה. אבל הר"ש (שם ד"ה יכול) הביא על דרשת התורה כהנים קושיית הגמרא כאן, שאטו על לידה וזיבה צריכים פסוק שלא תהא פטורה בקרבן אחד, והביא שהגמרא הגיה שהדרשה היא למעט לידה של אחר מלאת, הרי שהר"ש למד שגם דרשת התורה כהנים היא לפטור מעיקר חיוב קרבן. ובהגהות וביאורי הגר"א (שם) פירש וז"ל 'פירש אם היה עליה ספק לידה וספק זיבה שלא יביא עליה אלא קרבן אחד כדי להכשירה באכילה ולא יהיה השאר עליה חובה תלמוד לומר זאת'. והיינו גם כן כפירוש הראב"ד שהדרשה היא לטהרה מטומאתה, ורק הגר"א פירשה באופן של ספק לידות וזיבות, שאם תביא אחד מהם אין השאר עליה חובה, וכמבואר לעיל (ח.). [ואלי בכדי ליישב לשון הברייתא שמשמע קצת שתיפטר לגמרי, ולא שאחר כך תביא קרבן לחובתה.] ושם בסוגריים כתוב, וז"ל 'א"ה נראה כבא ליישב קושיית הגמרא בכריתות (ט:), וצ"ע. ואולי ס"ל דב' ברייתות הן וכדגריס ד"א, והגמרא לא הגיחה אלא בברייתא הקודמת דמיירי בעצם החיוב אבל ברייתא זו דמיירי בהכשר אכילה שפיר גרסינן לה כדתניא, ונכון'. והיינו ממש כדברי השיטה מקובצת כאן בשם תוספות.

² וכן מבואר מדברי התוספות בנדה (כא. ד"ה ואינו). וע' היטב בשיטה מקובצת (לעיל ח. אות יח) שבלידה וזיבה אינו מועיל קרבן אחד להכשירה, [אך שם מיירי באופן של ודאות וספיקות והרא"ש בבבא בתרא חילק בזה כמבואר להלן בפנים].

³ ולמד כן מהגמרא לעיל (ח.), שגרס שם, 'האשה שיש עליה ה' לידות ודאי וה' זיבות ספק מביאה שני קיני'. ומשמע שדוקא כשאחד ספק והשני ודאי לכן אינה נטהרת בהבאת קרבן אחד. אבל אם שניהם היו ודאי או ספק, מביאה קרבן אחד אף על הלידה וזיבה. ויש גירסא אחרת שם בגמרא 'ה' זיבות ודאי וה' זיבות ספק וכו', שהתם כל החסרון הוא מחמת שאחד ודאי ואחד ספק, אבל אם אחד לידה ואחד זיבה גם שניהם ודאי או שניהם ספק אינה נטהרת בקרבן אחד, וכמו שכתב השיטה מקובצת הנ"ל בשם תוספות. ולעיל (ח.) הארכנו בכל זה, לבאר דעת הראשונים וגירסאות שונות, ראה שם.

וביאר הגרא"ל שם דבעלמא כל קרבן הוא על חטא מסויים, וכאן נתחדש דאין הקרבן על הלידה עצמה, אלא מכח הלידה נתחייבה בקרבן יולדת, ועיקר הריבוי של קרבן שבא על עבירות הרבה אינו שפוטר כמה חיובים, אלא עיקר הקרבן חלוק, דאינו בא על חטא זה כלל, אלא יש חפצא של קרבן יולדת, והגורם לזה הוא הלידה, ולכן ר"י ס"ל ללידה א' גורם לחיוב זה ואין הוספה כלל בלידה ב', ולרבנן לידה א' עוד לא הגיע ליום מלאת ולא נתחייבה עדיין ורק השני גורם.

איבעיא להו בטומאה מה לי אמר ר"י וכו'. יש להקדים דלכל הפירושים ברור דיש עכ"פ ימי טומאה לשני, וזה מפסיק באמצע ימי טהרה דראשון, וכבר הביא באמתחת בנימין דמפורש כן במשנה לעיל ז, ב דמיה טמאים. [ורק בטמ"ק כאן בפי' א' דהוא רק דרבנן, ע"ש]. והנידון כאן לגבי ימי טהרה.

ושיטת רש"י הוא דלכל הצדדים יש לה ימי טהרה לשני, והנידון רק אם ימי טומאה נקראים על שמו של שני דמפסיק טהרה דראשון וחייב להשלים ימי טהרה דראשון כיון דלר"י לראשון מנינן, או דלמא לחומרא אמרינן וכו' ואינו משלים. אבל בתו"י ובשטמ"ק בשם תוס' כתבו דהנידון גופא אם יש טהרה לשני או לא.

ולשון רש"י בתחיל"ד מי אית ליה מלאת לשני לענין ימי טהרה, אינו מובן, דזהו שיטת התוס', וע' משמרת כהונה דכוונת רש"י מי אית ליה מלאת דימי טומאה נקראים על שמו לענין השלמת ימי טהרה דראשון, ע"ש.

והתימה על פירש"י מהמשך הגמ' ביולדת יום מ' שוחטים וזורקים, ופי' בגמ' ביום מ' לשני ומ"א לראשון, ש"מ דאין השלמה של ימי טהרה לראשון מחמת יום ח' שטמאה מחמת השני.

ולרש"י אינו מובן דלכל הצדדים ק' איך מביאה קרבן תוך מלאת השני הלא יש לשני ימי טהרה, והיא עדיין תוך ימי טהרה לשני, כן הקשו בתו"י ושטמ"ק.

ובשטמ"ק כתב (השמטות אות ד') דבע"כ הגמ' כתב עכשיו ראה לפשוט צד ג', דליכא כלל ימי טהרה לשני, ע"ש, ודחוק דא"כ נפרש שם בגוף הגמ' לעיל.

וכתב בנר תמיד וערל"נ ועוד, דלכאורה יש ליישב שי' רש"י עפ"י המחלוקת הגדולה בסוגיין בין הרמב"ם והראב"ד, ונקדים, דבעיקר הסוגיא כאן מבואר עכ"פ דבתוך מלאת ליכא חובת קרבן כלל, וממילא ילדה עו"פ תוך מלאת מביאה קרבן א', ונחלקו ר"י ורבנן אם הראשון גורם או השני כנ"ל, ועכ"פ אינה מביאה תוך מלאת.

אולם נחלקו הרמב"ם והראב"ד (מחו"כ א, ה) מה הדין להביא על לידה קודמת כשהיא תוך מלאת לידה שנייה, דכפשוטו מה לי דהיא תוך מלאת לשני, לא יהא אלא סתם חובת קרבן שיכולה לשלח, וכן הוא שיטת הראב"ד שם, אבל הרמ' כתב דאינה מביאה גם על קרבן לידה קודמת, ע"ש. [ובכס"מ הבין דלראב"ד יכולה להביא בכלל קרבן לידה בדיעבד תוך מלאת, וכבר תמה הלח"מ דאין זה כוונת הראב"ד אלא להביא על לידה קודמת בלבד].

ומעתה לשיטת הראב"ד יש ליישב שי' רש"י, דאפי' אם היא תוך מלאת לשני, מ"מ מביאה ללידה א', ובליילה כבר אינה טבו"ל לשני, והגם דלא הביאה עדיין על השני מ"מ כבר הביאה על הראשון קרבן לידה. ותוס' שהקשו כן מבואר כהרמ' דאינו מביא קרבן כלל אפי' על הראשון, עכ"ד.

אך יש להזגיש דלכאורה יש כאן חידוש גדול, דס"ל דלראב"ד לא מיבעיא שמביא על הראשון אלא ההכשר קדשים יש גם מצד לידה ב', ולכן אפי' בלי הקרבת הקרבן ב' אוכלת בזבחים לערב, וזה חידוש, דאפי' אם יוצא חובת קרבנה של א' מ"מ סו"ס לגבי הב' הוי תוך מלאת, והם נקטו דכל הדין דא"א להביא תוך מלאת היינו רק חובת הקרבן, אבל ההכשר וההיתר דמהני א' לכולם כמבואר לעיל ח, א מדין טבילות זה מועיל אפי' תוך מלאת אם אך יש הקרבה כזו תוך מלאת.

ועכ"פ אין ראיה מתוס' כהרמ', אלא ס"ל דאפי' להראב"ד דמביאה לחובתה מ"מ אינה מועלת לפוטרה ולהכשירה מצד השני כיון דהיא תוך מלאת לשני, ודוק.

אולם באמת י"ל דבעלמא לראב"ד אינו מטהר על השני, ורק כאן קאי לר"י ולדידה באמת אין השני גורם ולכן אם אך כבר אינו תוך מלאת של השני כבר אוכלת בזבחים, ודוק היטב.

קושיית התוספות ישנים למה צריכים פסוק שיוולדת טמאה לידה בין כך טמאה משום נדה

בגמ' פירשו לדחות דהברייתא במ' קאי על יציאת הולד ולא על מ' יום אחר הלידה, וליכא טומאת נדה בלידה יבשתא, והחידוש הוא דמה"ד אי אפשר לפתיחת המקור בלא דם קמ"ל.

ונחלקו הראשונים בב' הקמ"ל כאן ונוגע מאד לדינא אם קיי"ל אפשר או א"א לפתיחת הקבר, דכאן הוא שיטת רבא דבתראה, ובתוס' ד"ה קמ"ל דאפשר בלי דם ולכן פסק הכי בשאלות. אבל הרשב"א בתורת הבית (בית ז שער ו כו): כתב שלהלכה קיי"ל דאין פתיחת המקור בלא דם, דכן הוא פשטות הגמ' לדינא בנדה כא, א וכן מצינו ברבא עצמו בנדה (סו). וכן הוא דעת הראב"ד שער הפרישה ד"ה והמפלת, ובהשגות (איסורי ביאה פי"א הי"ב, וכן הוא שיטת הרמב"ן להלכה בנדה (לה, ב), והרא"ש נדה פ"ג ס"א.

וליישב סוגיין, כתב הרשב"א שכוונת הגמרא היא, רק בפירוש התנא דברייתא, ולא דרבא ס"ל כן. דלהלכה רבא סובר שאין פתיחת מקור בלא דם, וכשיטת רבי יהודה בנדה (כא). שסובר כן.

ולמעשה במגיד משנה כתב לפרש דברי הרמב"ם (איסורי ביאה פ"ה הי"ג) שפסק כשאלות שיש פתיחת הקבר בלא דם.

ולהלכה, פסקו הטור והשולחן ערוך (יו"ד סי' קפח ס"ג) כרוב ראשונים דאין פתיחת הקבר בלא דם.

ובעיקר הגמ' כאן בתוספות ישנים (ד"ה אי אפשר) הקשו על הסוברים שלעולם אין פתיחת המקור בלא דם, אם כן בכל לידה היולדת טמאה משום נדה משום פתיחת המקור, ולמה צריכים פסוק שיולדת זכר טמאה שבעת ימים, בין כך היא טמאה שבעת ימים מחמת נדה. ותירצו, שבלי פסוק הזה שיולדת זכר טמאה שבעת ימים היינו אומרים שהיולדת זכר טמאה שבועיים, שהרי ביולדת נקבה, שיש לה ס"ו ימי טוהר, טמאה שבועיים, כל שכן יולדת זכר שיש לה רק ל"ג ימי טוהר שיהיה טמאה שבועיים, לכן צריכים הפסוק ללמד שבזכר טמאה רק שבעה ימים.

והאחרונים [סדרי טהרה (יו"ד סי' קצד אות א) בשם ספר אמרי נועם (פרשת תזריע י"ב ב), מנחת חינוך (מצוה קסו אות א), שו"ת רבי עקיבא איגר (סי' קנח), רש"ש (ד"ה תי"ש ד"ה אי אפשר), ערוך לנר (ד"ה אי אפשר), שפת אמת (ד"ה תוד"ה א"א), הר הבית (שם), ח"י הג"ר צבי הירש ולק הכהן ז"ל (באוצר חידושים עמ"ס כריתות סי' יט), הגהות הרד"ל (ד"ה בא"ד תימה), הגהות ראמ"ה (ד"ה בא"ד תימה)], הקשו על קושייתם, שאפילו אם סוברים שאין פתיחת המקור בלא דם ובכל לידה הרי היא טמאה שבעת ימים משום נדה, מכל מקום אם ילדה זכר בסוף ימי נידתה הרי היא טמאה עוד שבעת ימים מחמת הלידה, אבל בלי הפסוק לא היתה טמאה כלל יותר משבעה ימים, שדינה כמו שראתה דם עוד פעם בסוף ימי נידתה שמכל מקום בסוף שבעה מראייה הראשונה הרי היא טהורה.

עוד כתבו בסדרי טהרה ומנח"ח ורש"ש שצריכים פסוק שהיולדת טמאה משום עצם הלידה, באופן שילדה בתוך ימי זיבתה, שכשראתה דם בתוך ימי זיבתה אינה טמאה שבעה ימים אלא שומרת יום כנגד יום, ולכן צריכים הפסוק שמכל מקום טמאה שבעת ימים מחמת הלידה.

וכתב הסדרי טהרה (יו"ד סי' קצד אות א) שבע"כ צ"ל דתוספות לא רצו שדינו של הפסוק נוגע רק באופנים אלו, שמשמעות הפסוק הוא שבלי הטומאה של הלידה אינה טמאה כלל, וכל שבעת הימים היא טמאה משום אותו טומאה משום הלידה, ולא שהפסוק שטמאה שבעת ימים, מוסיף על מקצת ימי טומאה שיש לה כבר מחמת הדם, שאז נמצא שיש מהימים שטמאה מחמת נדה ומקצתם מחמת הלידה.

עוד נידון גדול בדיני נדה מבואר כאן בסוגיא, דתוס' (ד"ה ביום מ') הקשו מנ"ל דהוי יום מ' אפשר לא נקלט עדיין וכתבו שמואל היה בקי וכו', ע"ש. ולמעשה ידוע שיטת הפלתי (קצו, ח) דרוב פעמים נקלט מיד, ורק לפעמים אינו כן, ונפק"מ רבות לסמוך על רוב, וכתב מצפה איתן דתוס' שלא תי' כן משמע דלא כפלתי.

ובאמת גם רעק"א בשו"ת (קמא סי' פט) נקט דליכא רוב דנקלט מיד, וכתב להוכיח כן מרשב"א בתוה"ב, וכן הוכיח בסדרי טהרה יו"ד קצו אות מז.

אבל מצד שני מפורש לכאורה בתוס' הרא"ש ביבמות (לז, א) משמע כן דהוי רק חששה מועטת, וכדברי הפלתי, וראה עוד בתבואות שור (יו"ד סי' טו אות טז) שכתב דמסברא אין לנו לחדש דרוב פעמים נקלט מיד, וכתב בדברי חיים (דיני יבום ס"א) דמבואר כן בראשונים כבר, ע' ח"י הר"ן בנדה (לה, א) דרוב נקלט מיד.

עוד יש לציין לדברים מחודשים מאד בדברי התו"י כאן (ד"ה וקולא) שכתבו תו"ד דאם ראתה דם נדה בתוך ז' ימי לידה סופרת שבעת ימי נדה מיום הראייה ולא מהלידה, ע"ש. וכבר תמה במים קדושים והר הבית, וכן בלחם ושמלה הל' נדה (קצד י ד"ה ודרך) ובעולת שלמה ועוד דכפשוטו אין הדין כן, דבימי לידה אין טומאה נדה וזיבה כלל, ע' נדה לה, ב ולהלן שם לז, ב דימי לידתה אינה ראויה לזיבה. וכן מפורש ברא"ש בנדה (פ"ד סי' ב) דדבר פשוט בגמרא דימי לידה אינ"ר לנדה או לזיבה.

וכתב המרחשת (ח"א סי' לד סק"ט בהגהה) דאפשר כל דברי התו"י כאן רק אם יש פתיחת הקבר בלא דם, והיתה לידה יבשתא ולכן יש טומאת נדה אח"כ, וזה שמצינו בגמ' דאין דם נדה באמצע היינו דכבר ראתה תמיד בלידה, ואפי' לידה יבשתא קיי"ל דאין פתיחת הקבר בלא דם, וגם דם זה דם נדה, ולכן אינו נוגע. ומ"מ העיר בעצמו דכפשוטו דינא הוא דליכא טומאה נדה באמצע ימי לידה, והוא חידוש גדול בדברי התו"י כאן.

י, ב

קרבן עולה ויורד. ת"ר יש מביא שנים תחת אחד וכו', והיינו כל עולה ויורד, דחייב חטאת בהמה, ובעניות מביא ב' פרידות, א' לעולה וא' לחטאת. וידועים דברי האבן עזרא (ויקרא ה, ז) דהטעם לזה דחטאת בהמה יש ב' חלקים בשר לאכילה ואימורין להקטרה, ואילו לחטאת העוף אין למזבח אלא דמה, ולכן צריך להביא היחד עולת העוף להקטרה להשלמת חלק האימורין.

וידוע דהאור שמח (מעשר שני פ"ז ה"ג) כתב עפ"י זה ליישב קושיית הרשב"א (שו"ת הרשב"א ח"א סי' רעו) שהקשה בגי' הגמ' בחולין כב, א שגרסו שם בגמ' דיש הו"א דעולת העוף קרב בלילה, והפסוק של ביום צוותו לכל הקרבנות ביום הוא רק בחטאת העוף ולא בעולת העוף, והרשב"א תמה מהיכ"ת יש הו"א כזה ובע"כ הגי' משובשת. וכתב האו"ש דלדברי האבן עזרא מובן היטב, דכל עיקר הקרבת עולת העוף במקום אימורין דחטאת, ואימורין נקרבים בלילה ושפיר הו"א דגם עולת העוף כשר בלילה. ובמילואים בסוף ספרו (סוף זמנים עמוד 176) כתב על פירוש זה ששמחתי מאד שהנחני ה' בדרך אמת. וזה כידוע מהקדמה לספר מקור ברוך שפגש הג"ר מאיר שמחה שאמר לו מה שראה בחלום שדנו בפמליא של מעלה דאין מי שמכוין כעת אל האמת, ואמר הרשב"א דאינו נכון דהאור שמח כיוון כעת לאמת יותר ממני בפירוש זה בבלי גי' זו בגמ'.

שיעור כבש. בסוגיין מבואר דשיעורו בסלע, ולכן האומר ה"ע בסלע מביא כבש, ותוס' הקשו מזבחים מח, א דאפי' בנדקא כשר, וכן בפרק בתרא אין שיעור קצבה למח"כ, ורק באשם יש. ות' ג' דרגות בדרבנן, לכתחילה בסלע, עד דנקא אינו מן המובחר אבל כשר. ובפחות מדנקא נקרא עברייין.

וכתבו דמ"מ שיעור דרבנן זה אינו כאשם, דהתם בלי כסף שקלים אינו יוצא, וכאן אפי' לכתחילה בסלע הוא רק כלפי מחיר השוק, אבל אם הוזלו אז מביא חטאת שמינה אפי' בדנקא אם יכול לקנות בדנקא.

עוד חילוק כתב בתו"י דדנקא היינו בן ח', ובסוף השנה כבר שוה סלע. ולמעשה ברש"י במנחות (קז, ב) מפורש דגם שיעור סלע מהלכה ולא רק מדרבנן. וע' לח"מ (מעשה הקרבנות פט"ז ה"ד) דלרש"י שיעור זה מה"ת והמקור בגמ' כאן הוא דלא ידוע להם דין זה מהלכה כשאר השיעורים במשנה שם ולכן הקשו למקור הדבר.

ולמעשה דעת הרמ' (פיה"מ במנחות פי"ג מ"ח) דכל השיעורים שם הם רק להביא הבינוני בשוק, ובאותו זמן כן היה השיעור, אבל כלל ליכא דין ושיעור של סלע בדווקא. ובביאור הגמ' כאן כתב הערל"נ דצ"ל כוונת הגמ' דבאנו רק לעשות חשבון כמה הקילה תורה בדלות, וע"ז עשו חשבון משיעורי התורה ושיעור אשם הוא כסף שקלים א"כ בחטאת בן שנה הוא בסלע, אבל לעולם ליכא דין ושיעור של סלע כלל. ונפק"מ דאומר ה"ע בסלע מביא כבש דכוונתו לשיעור התורה דעפ"י חשבון הוא בסלע, אבל למעשה בזה"ז אם אומר ה"ע כבש מביא בשיעור בינוני בשוק וכמש"כ הרמ'.

נמצא ג' דיעות, לתוס' השיעור סלע מדרבנן, לרש"י הוא מעיקר הדין, ולרמ' בכלל ליכא שיעור אפי' מדרבנן ותלוי לעולם במחיר בינוני בשוק.

לאו אורח ארעא להביא פחות מפרוטה לפני המקום. האחרונים [שאלות שמואל (לבעל תנא תוספאה מנחת ביכורים על התוספתא) סי' פ, שו"ת בית יצחק יו"ד ח"א סי' קכה סק"א, ואור שמח ערכין וחרמין פ"ו הי"ט, וכתר ישועה ושו"ת מהרש"ם (ח"ה סי' יז) ועוד] הקשו מכאן לשיטת רש"י בגיטין (יב, ב) דאין הקדש חל על פחות מש"פ, א"כ מה ההו"א כאן להביא מנחה פחות מפרוטה הלא אין הקדש חל.

וכתב בשאלות שמואל שהקדיש לכתחילה יותר והקריב פחות מפרוטה. עוד תי' שם דאפשר רק קדושת פה אינו חל אבל קדושת כלי חל.

בבית יצחק יו"ד ח"א סי' קכה כתב דאפשר מקורו של רש"י מגמ' כאן גופא דנכלל ממילא דלא התנדב כדרך המתנדבים.

באור שמח כתב לחלק בין קדושת דמים דאינו חל לקדושת הגוף. והחילוק הוא דקדו"ד יש בו פדיון וא"כ עיקר ההקדש תלוי אם שייך ביה פדיון וכמבואר בירושלמי (פסחים פ"א ה"ד) ופחות מפרוטה דאין בו פדיון ממילא אין בו הקדש, אבל קדוה"ג דאין בו פדיון אינו תלוי בפרוטה כלל.

עוד תי' שאפשר רק בנדבה אינו חל אבל אם מחויב וב"ד כופין אותו על כך אז חל על פחות מפרוטה.

בשו"ת עין יצחק (אבהע"ז סי' פא) בשם בנו הג"ר צבי הירש זצ"ל כתב דרק באמירה אינו חל בדיבור בעלמא, אבל במסירה להקדש דנכנס לרשות הקדש בפועל אז חל אפי' בפחות מפרוטה.

ואגב, בשו"ת תורה לשמה לבעל בן איש חי (סי' רלט) הוכיח מכאן דעיקר שיעור נתינה הוא אפי' פחות מפרוטה ורק אין דרך ארץ וכו' וא"כ מקיימים מצות צדקה בפחות מפרוטה ג"כ. ועיקר הדין כ"כ גם בשו"ת מהרי"ל דיסקין (סי' כד בהגה"ה ד"ה תדע). מצד שני בבית אהרן בב"ק (נו, ב) נקט דבעינן נתינה של פרוטה כדכתיב נתון נתון, וכ"ה בצפנת פענח (מתנ"ע פ"ז ה"א), והאריך בכ"ז בראיות בדרך אמונה (מתנ"ע פ"ז ה"א ביה"ל ד"ה מ"ע).